

REDACTIA

Arad, Str. Aulloh (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria
pe un an fl. 10; pe 1/2
an fl. 6; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulloh (Adam)

INSERȚIUNILE

Se 1 și 2 garmonă: prima oară
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și treburile
de 30 cr. de fiecare dată
capitane.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt să se plătească
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul III.

Număr de Duminecă

Nr. 17.

Impotriva preoților.

(*) Banul și temnița, — eată ceea ce mai ales moaie pe oamenii cari de altminteri n'ar voi să se încovoie.

Bani a votat Dieta ungurească pentru a „îndulci“ soartea preoțimeii.

Ear acum e vorba de lege, prin care să se frângă cei ce nu se — închină.

Joui Dieta a votat adecă așa zisul „paragraf al amvonului“ din legea care țintește de altfel la stăpânirea fărădelegilor ce se sevîrșese cu prilejul alegerilor dietale.

Ascultați ce se zice în acest paragraf:

„Preoții, cari în biserică ori la adunări religioase rostesc cuvinte ce ar avea întru-rință asupra rezultatului alegerii sau întru-reac pentru ori împotriva alegerii cutărui și cutărui candidat prin făgădueli și amenințări cu răsplăți ori pedepsire religioasă, cu lămbirea ori retragerea sfintelor taine, — vor fi pedepsiți cu temniță până la 1 an și cu amendă până la 1000 coroane.“

Mai departe:

„Vor fi osândiți cu închisoare până la trei luni și cu detragerea drepturilor polițice pe un anumit timp toți aceia, care folosesc la adunări ori procesiuni electorale, lucrurile cinstite în biserică sau d'acelea, care sunt menite pentru slujbă bisericească.“

Ear' pe lângă toate acestea, alegerea va fi nimicită. D'asemenea alegerea va fi nimicită, dacă:

„In cele trei de pe urmă zile înainte alegerii, într'un loc menit pentru slujbă bisericească, sau într'o adunare religioasă, alesul candidat a rostit cuvinte ce ar avea de scop a întruri asupra alegerii sale“.

Ori-cine vede cât de primejdioase sunt aceste măsuri și cum slujbașii stăpânirii se vor putea folosi lesne de ele, gândindu-ne, spre pildă, numai că vor putea zice, că și crucea ce o poartă preotul pe pept, este un „lucru cinstit în biserică“; astfel dar', dacă ia parte cu ea la alegeri, va fi denunțat că „a întrurit cu ea la alegeri“, va fi pedepsit și alegerea nimicită, bine înțeles numai atunci, când va fi pentru candidatul potrivit stăpânirii. Și astfel se vor putea agăța și declara drept călcarea a prescripțiilor ori-ce lucru de nimica.

Ce vrea stăpânirea cu această lege? Să îndrepteze moravurile? Cine o crede? Cine să nu creadă însă că legea aceasta ar lovi nu numai în partidul așa zis popular (sprijinit de preoții catolici), ci mai ales în preoții Români. Chiar dacă s'ar face acum o lege electorală care să-i îndemne pe Români a lua parte la alegerile dietale, punând candidați naționali, pofteste și luptă — fără preoți! Pentru-că dacă vor lupta preoții și nu Român ar ajunge ales cu ajutorul preoților, alegerea ușor

ar putea fi nimicită, căci ce lucru greu e să se născocoască vre-o poveste, în sarcina preotului Român?

Așa că preotul român cu dragoste pentru cauza sfântă română numai puțin de se va amesteca în alegeri, va fi pedepsit aspru ear' alegerea nimicită.

Cine poate crede însă că lupta națională, și mai ales alegeri, s'ar putea face — fără preoți? Doar' în sinul neamului nostru ei sunt pârghia. Dacă pe unii stăpânirea îi poate ține în frâu dându-le ajutor bănesc, ear' pe alții îi poate zdrobi cu — paragrafele legii, cine și prin cine să mai ducă lupta? ... În vederea ajutorului de stat, căci alte pricinii nu pot fi, mai zilele trecute trei preoți și încă dintre cei tineri, s'au imprietenit în Cermeiu cu fibreul și cu toți ungurașii de pe acolo. Ce va fi Doamne, când se va purta pe sate sacul cu grăunțe? Când solgăbiraiile vor avea la mână, pe vremea alegerilor, paragrafi ca cei votați Joi în Dieta! ... Vor înlătura păstorii, preoțimea noastră prețioasă, pentru a se înstăpâni asupra turmei. Mai ales că nu știm dacă mai marii bisericestii vor avea destulă tărie să apare preoțimea! Ba știm, că ieri consistorul aradan, sub presidența d'ui archimandrit Hamsea, candidatul „naționalist“ (?) al și mai marilor „naționaliști“ neprihăniți de la Sibiu, a adus hotărîrea să povățuiască Sinodul a primii arginți pe cari stăpânirea îi imbie pentru preoțimea română... Aceiași hotărîre a fost adusă anul trecut și de consistorul ținut sub conducerea fostului metropolit Miron Romanul.

D'o parte arginți sunători, de altă parte temnița neagră, fioroasă, eată printre ce trebuie să treacă preoții români cari vor mai voi să rămână păstori credincioși.

Nu putem deci să îndemnăm îndestul preoțimea noastră să fie cu luare aminte la toate, că nu numai primejdie se apropie asupra, ci și mare — sarcină.

Ear poporul să sprijine preoțimea împotriva căreia dacă se dau atâtea asalturi este, în cele din urmă, ca poporul să fie subjugat.

Dacă Românii nu vor să ajungă deci earași în sclavie, să se adune în jurul preoțimeii, că nici-odată n'a fost atâtea trebuință să fie uniți în cugete și uniți în simțiri ca acum, când din toate părțile se dă năvală asupra noastră.

Hotărîri demne. Cunoaștem demna hotărîre luată din partea sinodului vicariatului Făgăraș, ce s'a ținut în 18 Aprilie n. e. „Unirea“ comunică cu satisfacțiune scieră, că în același mod demn a procedat și sinodul protopopesc al Blășului ce s'a ținut la 18 aprilie în Crăciunelul inferior. Unanim sinodul a hotărât, că pe cât timp nu vor înceta condițiunile umilitoare și rușinatoare pentru preoțime, nu mai primesc ajutorul de stat.

Sinodul protopopesc al Dergei, ținut la 20 Aprilie, a adus și el în unanimitate concludul, că preoții doresc autonomie proprie, diferită de a catolicilor; ear în cauza congruei cer sinod provincial.

„Nu ne îndoim“, zice „Unirea“, „că hotărîri de felul acesta vor fi adus și celelalte sinoade protopopești. În chipul acesta se va putea cunoaște deplin dorința clerului și cu toții în bună înțelegere vom lupta pentru asigurarea drepturilor noastre“.

Siluirea ungarisării. Din statistica maghiarisării reiese, că până acum au fost siliți să-și lapede numele străbun 2700 de impiegați la căile ferate ungurești. Cei 2700 de impiegați au familii de 4901 membri, așa dar' urita tabelă a numelor porcite s'a îmbogățit cu 7601. Lucrarea de a se vena sufletele bietilor impiegați de la căile ferate, departe de a se conțeni, se urmează înainte, ba ministrul de comerț, după ce în parlament a recunoscut că nu lucră pentru lăptirea numelor maghiare a votat acum, din banii țării se înțelege, un credit pe 5000 fl. pentru ca cei săraci să nu mai cheltuească nici barem cele 5 pițule. Se poate o mai mare rușine ca propaganda păcătoasă de răpire a numelor străbune?

Scrisoare din București.

București, 19 Aprilie v. 1899.

Încă în numărul dela 13/25 ați reprodus sub titlul „Gogoșe ungurești“ un comunicat care se publicase în „Pester Lloyd“, precum ziceți, cu scopul de a-i face pe Români să creadă, că în România nu mai e cu puțință un guvern, care are „dragoste“ pentru Românii din regatul ungar.

Ori-și-care ar fi fost scopul urmărit de oficioșii dela „Pester Lloyd“, Românii din regatul ungar sunt așa cred, convinși, că nu mai e cu puțință în România un guvern, care nu are dragoste pentru deșii. Chiar și dac'ar fi între consilierii regelui Carol I. oameni, care nu iubesc pe „frații de dincolo“, ei numai simulând dragostea se pot susține, fiind-că țara e pătunsă de dragoste.

Nu e însă vorba de dragoste, ci de cu totul altă ce-va.

Conflictul dintre Maghiari și concetățenii lor români e o cauză de constantă neliniște atât pentru România și pentru Austro-Ungaria, cât și pentru aliații lor, și astfel e o chestiune de interes general, ca el să fie înlăturat cât mai curând prin o înțelegere făcută de bună voie între Maghiari și concetățenii lor români.

Aceia, care au să pună la cale înțelegerea aceasta, sunt oamenii de stat ai Maghiarilor. Ei au conducerea statului ungar; ei reprezintă în mod oficial opiniunea publică maghiară; ei dispun de majoritățile din parlamentul ungar; ear cât pentru învoirea Coroanei, ea le este dată de mai înainte pentru tot ceea ce poate să îndulcească raporturile dintre Români și Maghiari.

Nu s'a făcut cu toate aceste nimic până acum, fiind-că Românii, așa zic oamenii de stat ai Maghiarilor, sunt prea exigenți, și sunt prea exigenți, fiind-că sunt încurajați din România. Ar urma deci, ca din Româ-

nia să se facă asupra lor un fel de presiune binevoitoare, amicală, frățească spre a-i determina să fie mai „concesivi“ față cu statul ungar.

Un început de rezolvare, deci primul pas de apropiere s'ar face, dacă Românii ar lua parte la alegeri și ar întra în parlamentul ungar, și se credea, că guvernul liberal, care avea legături cu Românii din regatul ungar, va obține acest rezultat. Ori-că n'a voit însă, ori că n'a putut, destul că nu a făcut acest serviciu amical.

Noul guvern își va da după toate probabilitățile silința să-l facă. În deosebi dl Tache Ionescu are în viața publică a României numai rostul de a aduna le un loc pe toți Românii din regatul ungar, care sunt dispuși a întra în parlament și fără-ca să se fi făcut mai înainte o lege electorală „europenească“, cum a zis unul dintre luptătorii DVoastre. Va lucra în vederea acestui scop tot cu mijloacele, de care s'a mai folosit, și poate că de astă dată va reuși.

Așa trebuie să înțelegeți enunțatiunea făcută de Regele Carol.

„Am spus, — le-a zis Regele Carol d-lor Carp și Cantacuzino, — dl Sturdza să nu întrețină legături cu Românii din Ungaria. Dar dl Sturdza n'a ascultat de sfatul meu.“

D-voastră știți, care anume sunt acei Români din Ungaria, cu care dl D. A. Sturdza n'a voit să întrerumpă relațiunile. Sunt cei mai „compromiși“, cei mai urgisiți maghiarilor, și mulți dintre susținatorii guvernului liberal erau surprinși, când au văzut, că dl D. A. Sturdza și ca prim consilier al Regelui Carol continuă relațiunile cu acești oameni rău văzuți. A făcut-o cu toate acestea. De ce? nu putem să ne dăm seamă: destul că a făcut-o și după-ce Regele Carol l'a sfătuit să n-o mai facă.

„Dar, — continuă regele Carol, — a] ceea-și greșeală au comis-o și unii membri ai partidului conservator: deși în direcție inversă decât dl Sturdza; și ei întrețineau legături cu Românii din Ungaria...“

Ce va să zică această „direcție inversă“?

Se credea, că dl D. A. Sturdza a determinat pe ai săi să se folosească de toată autoritatea lor spre a-i determina pe Românii din regatul ungar să între în voile Maghiarilor. Au trecut înse anii de zile la mijloc și nu s'a făcut nimic ce seamănă cătu-și de puțin o apropiere între Români și Maghiari. Care va se zică dl D. A. Sturdza nu a voit să determine din București linia de conduită a Românilor din regatul ungar, nu s'a folosit de legăturile sale, nici de autoritatea sa, nici de puterea, de care dispunea, spre a-i împinge pe Românii din regatul ungar spre Maghiari. — Ori poate că a voit, dar nu a putut.

Aceasta e o direcțiune.

„Direcția inversă“ este — a voi și a putea să facă acest serviciu.

D-voastre vă cunoașteți înși-ve mai bine și puteți să ne spuneți, dacă actualul guvern va putea ori nu ceea ce guvernul trecut nici n'a încercat, precum se vede, să facă.

Am consultat zilele aceste pe unul dintre ai noștri, și el mi-a zis: Sunt mulți oameni coruptibili și între Românii din țările coroanei ungare, dar nici cu multe milioane nu se pot cumpăra destul pentru idea de a lua parte la viața comună a regatului ungar fără-ca să se fi făcut mai înainte o reformă electorală „europenească“.

D-voastre trebuie să ne spuneți, dacă e ori nu adevărat lucrul acesta 1)

Un cetățean român.

Lupta în comitate.

Caras-Severin.

Adunarea de primăvară a congregației comitatului Caras-Severin s'a ținut Mercuri în Lugoj. Membrii partidului național român au dus o luptă strajnică în această congregație.

Dl Coriolan Brediceanu s'a ridicat încă înainte d'a se începe măcinarea punctelor din program și a osândit aspru politica de colonizare a guvernului maghiar, care se năpustește mai ales asupra moșiilor din Caras-Severin și le împărțește la câți trași împinși de Unguri, care nededați cu munca, fură avutul Românilor printre cari sunt colonizați. Vorbirea d-lui Brediceanu a fost primită cu tunete de aplauze din partea Românilor.

După dl Brediceanu s'a sculat ca să apere guvernul deputatul dietal Szende Béla. Într-o vorbire găgăvită delegatul sau mai corect zis „bun delegatul” Szende s'a făcut de ris cu aserțiuni ca aceasta: că și Românilor le-a dat guvernul moși.

Ceata de mameluci a trecut la ordinea zilei preste această chestiune.

S'a făcut apoi o propunere ca să se salute noul guvern al lui Széll. Propunerea a fost sprijinită și de către apponyistul și renegatul Patyánszky.

Și-au dat de hac însă cu dl Brediceanu, care într-o vorbire subliniată de aplauzele Românilor a dovedit că nu e vrednic cabinetul lui Széll ca să fie salutat din partea congregației unui comitat românesc, căci premiul cabinetului împreună cu soții sei n'au dat până acum nici o dovadă a respecta drepturile Românilor și ale naționalităților din țeară.

Nu se poate saluta noul guvern nici din motivul că tocmai acum vrea să nedreptățească preoțimea prin paragraful amvonului, care se aduce anume pentru preoții nemaghiari.

Advocatul Munteanu el știe de ce gânduri condus, a aflat de bine ca comitatul să aducă plocoane noului guvern.

Pasă la vot propunerea d'a se saluta noul guvern, a intrunit majoritatea, căci mamelucii au fost strinși din toate unghiurile comitatului Caras-Severin.

La sfârșit a urmat alegerea și pe capul Românilor s'au adus din nou slujbași străini.

Vicispán a fost ales fisolgăbirăul dela Orșova Fialka Károly, iar de fisolgăbirău au fost aleși: Reitter Rezső, Biró Béla sen. și Biró Béla jun. iar de protonotar a fost căpătuit vestitul fisolgăbirău dela Teregoava, Iszekutz Aurel.

Dela consistorul aradan.

Lucrările comisiilor. — O hotărîre — tristă!

În vederea deschiderii Sinodului, de două zile la consistor se lucrează cu rîvnă pentru a pregăti hărțile trebuincioase și toate

1) Noi putem să zicem deocamdată numai atât că amicii noștri nici nu pot să intre în discuție asupra chestiunii câtă vreme nu există o lege electorală, prin care se hotărăște cens egal pentru toți cetățenii regatului ungar și număr egal în ceea ce privește constituirea colegiilor electorale.
Red. „Tr. P.”

afacerile asupra căror Sinodul va fi chemat să ia hotărîri.

Are de lucru mai ales comisia episcopalească, trebînd să facă dacă nu rîndueală deplină în viziunea Diecesei, apoi cel puțin să întocmească o iconă credincioasă despre starea averii și fondurilor Diecesei.

De mare însemnătate este apoi hotărîrea ce s'a luat sub presidenția archimandritului Hamsea, ca consistorul să sfătuească pe Sinod a primi ajutorul de stat (argintul lui Wlassics!) imbiat de guvernul unguresc.

Pe mâne sunt așteptați să sosească aproape toți deputații sinodali ear Duminecă se va deschide Sinodul, cu pompa obișnuită. Poate că de când e Diecesa, Sinodul n'a avut o sesiune atât de interesantă ca aceasta, în care e vorba de a se decide și asupra alegerii de episcop.

În vederea alegerii de episcop amururile au început o luptă desnădăjdită. Uniții de la Brașov și Sibiu, amenință cu foc și pucioasă pe cine nu primește candidatura dlui Hamsea; au scos apoi și pe David în pieșă, căci desigur de acest pamfletist e scris articolul din Nrul fie azi al ziarului „Arad és Vidéke”, în care potrivnicii dlui Hamsea sunt numiți „hoheri”. . . Așa între Români numai pamfletistul scrie.

Adevărații Români iubitori de biserică vor ști să dea însă răspunsul cuvenit uneltelor „neamurilor”. . . La tot cazul ar fi cel puțin ciudat ca aradanii să aștepte sfaturii (în privința alegerii de episcop) de la uniții și de la — maghiaro-jidanii kossuthiști adunați în jurul foii „Arad és Vidéke”.

Din cartea fără de legilor.

— Executor sêlbatoc. — Nelegiuiri la direcția financiară. — Popor răbdător.

În comuna Muerău a fost trimis un executor de stat cu numele Bartha János din Turda, cu scop să zălogească pe restanțierii de dare.

Ajuns în sat executorul s'a dus la primărie și a dat poruncă ca să se adure toate vitele restanțierilor. Când au sosit pîcurarii era seară. Cu toate acestea al a poruncit ca să se aleagă din turme oile restanțierilor, lucru ce nu se putea face, fiind noapte. Oamenii restanțierii s'au opus, ear executorul a început a i face porci, la ce un om mai de inimă i a răspuns, că el e porc și să nu mai vină beat în sat. Executorul a amenințat cu gendarmii, dar desmetecit, nu s'a mai făcut de ris.

În dimineața următoare a palmuit pe straja comunală, fiind-că n'a căpătat om să ducă zăloagele la Turda și tot atunci a apostofrat pe un băiat de 11 ani care mîna vitele la pășune, ca să nu le ducă la hotar ci la Turda. Copilul i-a răspuns, că nefind tatăl seu dator, el nu va merge la Turda. Executorul rabiat se repede asupra copilului și-l palmuește așa încât a căzut leșinat la pămînt.

Tatăl copilului, harnicul țeran I. Ciortea a făcut arătare împotriva sêlbatecului executor, dar' de patru luni de zile Onor. direcție financiară nu l'a învrednicit barem să-l asculte.

Eată cum fac pe Tătarii executorii cari se trimit pe cap. Țeranii în blîndeța lor le rabdă și bajocurile, îi lasă să-și facă mendrele beți fiind cum a fost sêciul Bartha János și nu se rêsăbună asupra lor ci îi arată la direcția financiară, căci rêsăbunându-și executorii odată ar aduce gendarmii pe capul bieților oameni.

Până când mai face-și vor mendrele aceste triste figuri ale vremurilor prin care trecem?

O palmă Ovreilor.

Români bravi. Ovreii necinstitori de sêrbători creștinești.

Sêrbătorile noastre în vremea din urmă se nesocotesc cu totul din partea celor dela putere. Pe la judecătoria, pe la soğăbirae, Români sunt citați chiar și în zile de praznice. Ceea ce se dă ovreilor, Ro-

mânilor nu li-se dă fiind-că cei ce au puterea în mînă așa socotesc, că înstrîinînd pe Român de biserică și de cele sfinte mai ușor îi va băga în gura pierzării. Dacă așa socotesc, rêu socotesc, fiind-că Români noștri nu vor înceta d'ași ține sêrbătorile dând lui Dzeu ce e al lui Dzeu.

Bravii pîncotanii au dat vie dovadă despre simțul creștinesc ce le stăpînește inima. Românii de acolo și din împrejurime, nici unul nu a luat parte la tîrgul de țară ce s'a ținut în Pîncota, chiar în ziua întâia de sîntele Paști ale noastre. Nici între vînzătorii nici între cumpărătorii nu s'a vîzut un singur Român, nici inteligent nici meserias, nici plugar.

Șatrele Ovreilor, Ungurilor și Șvabilor toată ziua au stat goale. Nimenea nu s'a abătut, căci Românii sau înțeles cu toții, ca să nu dea prin tîrg. Numai cei ce au trebuit să meargă la biserică au trecut printre șatre. Ovreii îi rugau cu glas tînguitor: „Cumpără pe mine!”, „Cumpără pe mine”; ei cu banii în pungă nu cumpărau nici marfa necum să facă după rugarea ovreiului: „Cumpără pe mine”.

Slujbele bisericesti s'au făcut în Pîncota cu un ceremonial neobișnuit până în ziua de tîrgul de țară pus de către cei păgâni tocmai pe ziua de Paști. Treascurile sunau spre mai marea bucurie a acelor ce asistau la învierea Domnului și spre mai marea întristare a Ovreilor negustorii așezați cu șetrile în jurul bisericii ca odinioară când au fost scoși din biserică de Mântuitorul Isus.

Străinii după cum ni-se comunică și-au ridicat șatrele și s'au dus dela altădată vestitul tîrg din Pîncota plini în inimă de rîcoare și goi în pungă de bani căci n'au vîndut nici cât să plătească cărăușia.

Ca bravii Români din Pîncota facă toți Români cu străinii care nu ne iau în seamă batjocorindu ne și simțul românesc.

Obrăznicia fără margini a Jidanilor.

O foaie ungurească din Vaș, unde e vestita temniță, eacă ce scrie:

„Ovreul Moise Braun are în ulița Esterházy o cărciumă mică, unde vinde vin și vinars. Zilele acestea s'a întîmplat, că omul că omul cu bînturi amețitoare veni la cancelaria oficială acelor, dela casa orășenească. Blajinul taica Kemény îl prici ca și pe alt, dar jidanul ținea pălăria pe cap; tăicuța Gyuri îl face atent pe Moise cu totul frumușel, că aci se află într'un oficiu, prin urmare să dea jos pălăria pecum se cade. Dar Moise, parcă nici nu iar fi sunat lui vorba, tăcea și lasă pălăria pe cap așa cum era. Taica Gyuri îl face atent pe Moise Ovreul a două și a treia oară; ear când nici asta nu folosi nimica, îl întrebă, că de ce se obrăznicește cu îndărgire; jidanul însă, arătînd asupra crucei ce atîrnă pe pîrețe, zise:

„Nu'm dau jos pălăria, pîn'ce aceia acolo va sta pe pîrețe!”

Și nu dete jos pălăria. Taica Gyuri a făcut cunoscut cazul direcției.

Despre o altă obrăznicie jidovească scrie foaia „Szabadka és Vidéke”, anume: Firma, ovreiască fr.ții Lövy din ulița Grézi au casă, d'asupra poartii căreia se află o pajură ungară cu coroană cu tot. Acești frați sunt însă întru atîta de obrăznicii, ca aci la noi în Ungaria, în locul crucei ce se află d'asupra muntelui cu trei piscuri au înțepenit un arbore cu 15 crengi din fer, ear în locul crucii d'asupra coroanei au pus, precum se vede, ceva ca boboc de floare. Aceasta totuși e prea de tot mult; așa ceva numai îngâmfarea jidovească poate să o făptuiască...

„Dar acești frați ovrei Lövy mai au încă o altă boltă în ulița Deak, cu pînzături, și porecla: „La mireasa bunievațescă,” de sigur spre a rătăci pe blajinele de Bunie-

vațoie să meargă să cumpere la ei; că Lövyștiilor le place mult banul Banievaților, dar semnul sfînt al religiunii lor, crucea, nu o sufer nici pe pajură nici pe coroana-ungară.”

ULTIME ȘTIRI

Budapesta, 5 Maiu.

Schimbări în armată.

Se vestește că ministru al armatei împărătești va fi numit baronul Fejérváry, ear generalul Forinyák va fi numit guvernator al Bosniei.

Disolvarea corpurilor legiuitoare.

București, 4 Maiu.

Pe ert au fost convocate corpurile legiuitoare pentru a fi disolvate și a se rîndui nouile alegeri.

Mesagiul regal, citit de primul ministru Cantacuzino, a fost foarte scurt. Prin el se spune, că în urma retragerii d-lui Sturdza de la putere și venirea guvernului conservator, Camerele se disolvă pentru ca prin noui alegeri țara să se manifeste în mod liber față cu noul guvern.

După aceasta d. prim-ministru citește decretul pentru convocarea colegiilor electorale, pentru a procede la nouile alegeri generale, cari s'au fixat ast-fel:

La 27 Maiu, colegiul I de Cameră; la 28 colegiul II și la 29 colegiul III.

Delegații pentru colegiul III se vor alege la 16 Maiu.

La 1 Iunie colegiul I din senat; la 2, colegiul II, și la 3, colegiile universitare din București și Iași.

Nouile Corpuri legiuitoare vor fi convocate în sesiune extraordinară la 12 Iunie.

Din Austria.

Praga, 4 Maiu.

Toate semnele arată, că contele Thun e hotărît a rezolva chestiunea limbilor printr-o lege pe temeiul §. 14. Spre acest scop, precum se vede treaba, a venit aci azi ministrul de finance Dr. Kaizl.

Ziarele de frunte ale oelor două partide cehice, „Národní Listy” și „Politik”, publică din Viena niște corespondențe ce se aseamănă și completează foarte mult asupra venirii ministrului Kaizl în Praga. El, zic ambele, are drept scop a expune Cehilor și marilor proprietari conservativi din Boemia, motivele pentru care trebuie scoasă o lege asupra folosirii limbilor pe baza §. 14; și a dobîndi învoirea lor, spre a căpeta mai în urmă și consimțirea întregel majorității.

„Este, zic corespondenții, dorința monarhului, ca legea despre folosirea limbilor să fie publicată; dar înainte de hotărîrea asupra acestei chestiuni, guvernul are de rezolvat chestiunea pactului economic între Austria și Ungaria...”

„În momentul de față așa dar, unde ei au să se hotărească, Cehii sunt, zice, răspunzători pentru interesele popoului ceh, pentru dănuirea mai de parte a majorității și pentru direcția viitoare a politicii austriace.”

In ajunul alegerii.

-- De bună credință ori să înșele? --
Cine să fie Episcop? -- Candidații
-- Jos domnia „neamurilor” --

In felul ei special de a ataca, ear' nu să discute, „Tribuna” din Sibiu s'a amestecat și ea în afacerea alegerii de episcop la Arad. Fie-ne îngăduit dară și nouă, diecesanilor din afară, a vorbi, căci de a noastră soartă este vorba.

Punctul nostru de privire în afacerea alegerii de episcop este sistemul electoral inaugurat de actualul metropolit în diecesa Aradului. Acest sistem se resumă în cunoscuta axiomă: Scopul sfințește mijloacele, cu restricțiunea că: scopul sunt eu.

Acest sistem s'a folosit la alegerea metropolitană așa, că a imbiat, ca o marfă, episcopia Aradului Preacuvioșiei sale Dr. I. Pușcariu. Ear' acest chip de întregire ierarhică s'a înfașoșat dlui A. Mocsonyi ca singura mântuitoare și îndreptățită în virtutea vechimeii.

Domnul Mocsonyi a pus în cumpană doctrinarismul seu autoritar ear' Preacuvioșia Sa I. Pușcariu voturile rudenilor sale, și scopul fu ajuns.

Și amândoi au trebuit să facă amara cunoștință că au fost înșelați. Dl Mocsonyi a trebuit să vadă că a militat pe lângă o falsă suposiție, căci nu P. D. S. Pușcariu e cel mai vechiu în ordinea ierarhică ci P. C. S. I. Goldiș. A ajuns prin urmare în impasul de a putea fi consecvent principiului „ancientar” enunțiat cu atâta convingere, numai susținând acum pe P. C. S. Goldiș ori a depune armele. Și împreună cu P. C. S. Pușcariu a medita asupra păcălelei.

Căci în momentul faptului împlinit al alegerii de metropolit s'a schimbat frontul și s'a început cortezirea pentru P. C. S. A. Hamza, care ca un deus et machina resare deodată ca archimandrit.

Primejdia perpetuării acestui „sistem” a intrunit pe toți diecesanii de bine, fără osebite de nuanță politică, într'un singur gând și dor de a pune stavilă nefastului sistem, care 24 ani a sguduit din temelii diecesa.

Această concentrare trebuie spartă cu ori ce preț își ziceau taticianii. Sa luat dar ear' la mână P. C. S. Pușcariu atât de utilizat odată și popularul cu numeroși amici și stimatori în Arad, P. C. S. archimandrit din Caransebeș, Filaret Musta.

In sus însă rămâne vorba căreia i-s'a dat aplombul în conferințele din Lipova și Timișoara, că cu Hamza episcop în Arad, I. P. S. Metropolit va frânge hidra din Arad și va realiza planul cu înființarea atât de mult doritului partid moderat, și gogorița că Goldiș pactează cu ultraștii.

In linia combatantă s'a trimis mai întâiu „Contro.a”, ca ea să facă în Bănat tonul, ear' pentru dincoace, tot din acel centru respîndesc, în mii de exemplare, pamfleturi sub firma lui David.

Trebuia însă angajat și aparatul național al acredității din Sibiu, pentru zădărnicierea concentrării, ca din jos să se sufle în buciumul național, în sus în cel „patriotic”, și din acest disonant concert să iasă biruitor „sistemul” familiar. Erau chiar la îndemână cei de altă confesiune dela „Tribuna” cu cari părintele Meșian poate în jucărie tracta precum o să vedem mai târziu.

Ori sunt de bună credință cei dela „Tribuna” ori nu sunt. Dacă

de bună credință au ridicat cuvântul, atunci avem un prietinesc cuvânt către dânsii, și adevărat: sunt trași pe sfoară precum au fost domni Mocsonyi și dnii Pușcariu și în faptă trag carul vicleniei. Dar dacă de reacredință vor să ne impună „sistemul” pe care numai noi îl cunoaștem și l'am simțit, atunci avem să-i tractăm cu totul altfel.

E vorba de biserica orientală și e cel puțin cestiune de bun simț, ca nu dl Dăian să pună episcop în o diecesă gr.-orient. In a doua linie e vorba de o diecesă autonomă, și earași e cestiune de cel puțin bun simț, ca nu diecesani străini să ne pună episcop. A fost destul cu străinii cari ne-u creat situația de astăzi, lase-ne cel puțin acum să restabilim pacea și ordinea în diecesă.

Să nu uite apoi mai presus de toate un lucru: Sinodul eparhial e compus din bărbați majori, cari sunt în cunoștința stării grele prin care trece și biserica și întreg neamul. Vor ști deci să cumpănească și fără siluirea marilor naționaliști de la Sibiu, cari de cuminte ce sunt, au dat de mal treburile naționale, ear' cu averea națională știe earași toată Românimea unde au ajuns.

Ce preț poate să aibă sfatul ori sfada unor asemenea „mari naționaliști”?

Bine o știu apoi cei-ce „nominează” pe părintele Pușcariu, că e străin de diecesă, într'atâta de străin, încât bunăoară când în anul trecut i-s'a cerut ca de la vicepresidentul Asociației transilvane și dignitar bisericesc, ca să se facă membru al Asociației aradane cu 2 fl. pe an, — Preacuviosul a răspuns, că fiind angajat în alte părți, nu poate aduce jertfa pentru Asociațiunea aradană.

De ce însă „neamurile”, cari au inspirat pe sora naționalistă din Sibiu, tac despre părintele Mangra? Că dacă le este de salvarea caracterului național al episcopiei, pentru dânsul s'ar forma mai ușor majoritatea? Pentru că le e frică că ar putea fi prinși de cuvânt și nu e bine să te joaci cu spaima pe pereți. O astfel de comedie ar fi prea riscată.

Și ciudat lucru, că sora de la Sibiu, încă nu-l trece pe lista de candidare, ce i-s'a dat. Ori doar' părintele Mangra încă nu e destul de pronunțat naționalist înaintea ochilor naționaliștilor din redacția „Tribunei”?

De ce Reverendissimul de Blaj s'a făcut cu atâta patimă trimbițaș al „neamurilor”, scriind chiar contra unor luptători naționali probați? Oare numai de dragul naționalismului dlui Hamza?

Dar' în ce s'a arătat acest naționalism? N'ar face bine „Tribuna” să ne-o spună?!

Avem câteva cuvinte de zis și fraților de la „Gazeta”. In Nrul de la 17/29 Aprilie a numitului ziar „Un diecesan” (zice-se, dar' în faptă un — Brașovean procopt în consistorul aradan) ne învinuște că în lupta pentru îndreptarea treburilor diecesei Aradului, noi acești din eparhie, am fi folosind și ardelenismul ca ciuhă. Prin urmare că am avea dujmănie pentru frații noștri din Ardeal. O minciună! Nu urim de cât -- păcatul, și nu credem că în Ardeal preoțimea ar voi să se identifice cu cămătarul Voicu Hamza, nici alți cărturari nu o să pretindă că cel mai clasic reprezentant al ardelenismului ar fi dl Lenger, bagajul împotriva căruia este adevărat, ne-am ridicat cu toții.

Cine voește să facă publicul a crede că ardelenismul este una cu faptele „neamurilor”, acela bajocorește pe frații noștri din Ardeal și voește să facă rău Diecesei Aradului.

Biserica națională română a diecesei Aradane e în primejdia de a se descompune, și din această primejdie ne poate mântui numai o administrațiune cinstită, care să redea credincioșilor liniștea sufletească. In acest punct este concentrată întreagă diecesa, cu dorul ca pe aceste temelii morale să se susțină trupul național, căci naționalismul fără moralitate e ca scripitura sticlei care nu încălzește și nu dă viață.

Și vorba e că nu e naționalism ceea ce apără „Tribuna” din Sibiu ci excocherie.

Să tacă cucuveica când e timpul învierii. Sinodalul.

Apel

cătră reuniunile de cântări și muzică și cătră corurile de plugari.

In timpul de față, când muzica se cultivă la noi în măsură relativ mare, cred că e bine, să ne dăm seamă, cel puțin în trăsuri generale, despre avântul, ce l'a luat această artă la poporul nostru.

Și fiind că la noi, Români de dincoaci de Carpați, se cultivă mai ales muzica vocală prin corurile de țărani și reuniunile de cântări, cred, că e bine să facem cunoștința mai apropiată a tuturor acestor coruri, să știm anumit câte coruri avem pe unde se află ele, între ce împrejurări și cu ce mijloace s'au înființat și se susțin, și mai ales până la ce grad de progres au putut ajunge fiecare în parte.

Mulți știu, că numărul corurilor dela sate și al reuniunilor de cântări de prin orașe, este relativ foarte mare, dar' la întrebarea, că unde se află aceste coruri, prin cine și cum s'au făcut, ce fel de activitate desvoltă ele, prea puțin vor ști să răspundă.

Și mai ales acum când cultivarea muziceii nu se restrînge numai la orașe, ci ia întinderi din ce în ce mai mari și în popor, mi-se pare chiar genată pentru noi înșine această neorientare cu privire la mișcarea culturală-artistică a noastră.

Astfel mi am propus a aduna toate datele posibile referitoare la toate corurile vocale și reuniunile de cântări, cari date, arangiate într'o formă corăspunzătoare, să le dau publicității sub chipul unui Anuar al corurilor, pentru-ca astfel pe de o parte să ne putem cu toți orienta cu privire la gradul de cultură musicală, la care suntem azi, ear' pe de altă parte, pentru viitor, aceluia cari vor fi chemați să scrie o istorie a muzicii românești, — să le fie la îndemână un izvor autentic și cât se poate de amănunțit la compunerea acestei istorii.

Dar' pe cât de interesantă și necesară este această lucrare, pe atât de greu e de a o duce la îndeplinire. Pentru-că referitor la cele mai multe dintre corurile românești, nu există prin ziaristica noastră datele necesare, ear' a merge în persoană la fiecare din aceste coruri pentru a le aduna, este imposibil din cauza lipsei de mijloace materiale, de cari suferim cu toți, dar' mai ales aceia, cari ne ocupăm cu arta în general.

Între astfel de împrejurări materialul necesar la compunerea Anuarului, de care am vorbit, îl pot da numai corurile înseși.

De aceea imi și iau voie a apela în acest scop la toți st. d-ni conducători și dirigenți de coruri din toate locurile, unde există atari coruri și reuniuni de ori ce categorii,

rugându-i să mă sprijinească în întreprinderea mea, punându-mi la îndemână toate datele posibile referitoare la corul sau reuniunea de sub conducerea d-lor, pentru-ca astfel lucrarea intenționată să fie cât se poate mai completă.

Acest anuar, prin faptul că se va continua după puință în fiecare an, nu numai că ne va pune înaintea ochilor icoana fidelă a progresului realizat pe terenul musical de fiecare cor în parte și preste tot, ci le va contribui negreșit a da mișcării musicale un avânt și mai mare.

Scopul, ce trebuie să urmărim în special noi Români prin artă, direcțiunea în care trebuie să lucreze fiecare instituțiune menită de a face muzică, mijloacele de cari să se servească pentru a putea ajunge la scop, toate acestea vor eși pe cât se poate în iveală în anuarul din cestiune; el va fi cu alte cuvinte totodată și un organ de control asupra mersului general al muzicii românești.

Astfel însemnătatea acestui anuar este întreită, și nu mă indoiesc, că toți st. d-ni al căror sprijin îl cer, apreciând bine scopul, ce urmăresc și folosească mari, ce ar rezulta din o astfel de lucrare, nu vor întârzia a-mi trimite toate datele posibile despre corurile de sub conducerea domnilor.

Datele de cari am lipsă sunt următoarele:

1. Datele referitoare la începutul corului: Anul înființării; numele și caracterul persoanei la stăruința căreia s'a înființat (primul președinte etc.); numele și caracterul primului dirigent al corului; numărul aproximativ al membrilor activi (coriști) cu cari s'a înființat corul (bărbați, femei, etc.; unde sunt membrii de mai multe categorii, să se arate și numărul acestora); categoria corului (mixt, de bărbați; bisericesc, lumesc etc.); Unde și cu ce s'a produs corul mai întâiu în public; (indicarea cântecelor și a autorului lor, cu cari s'a prezentat mai întâiu în public); mijloacele materiale, cu cari corul și-a început activitatea (fonduri, eventuale ajutoare etc.), ce remunerațiune s'a dat primului dirigent al corului.

2. Date referitoare la activitatea ulterioară a corului: Președinții și conducătorii cât i-a avut în decursul timpului cu numele și caracterul și a altor persoane cu merite deosebite pentru propășirea corului; numele și caracterul dirigenților următori ai corului și remunerațiunea, ce li-s'a dat pentru instruire și conducere; cam câte producțiuni și concerte a dat la an; festivități mari, la cari a luat corul parte activă (premier, concurse, festivități religioase-naționale etc.); a funcționat corul neîntrerupt, (când și din ce cauze și-a întrerupt activitatea) și în fine alte momente mai însemnate din viața corului.

3. Starea actuală a corului. Președintele și dirigentul; unde și-a făcut această studiile musicale necesare se instrument musical folosește la instrucțiunea corului (aceasta să se spună și despre primul dirigent); categoria corului (mixt, de bărbați etc.); numărul și numele complet al tuturor membrilor activi (coriști, tot astfel și al membrilor de alte categorii); repertoriul de care dispune corul azi (titlul pieselor și numele autorului lor); cari piese s'au cumpărat cu bani (și cam cu ce preț) și cari s'au primit ca donațiuni etc., câte concerte a dat corul în decursul anului 1898 și cu ce fel de muzică s'a ocupat (piesele cântate la aceste concerte); venitul curat al concertelor date în 1898; starea financiară actuală a corului (venit și cheltueli); cam spre ce scopuri se întrebunțează banii, de cari dispune corul; festivitățile la cari a luat parte activă în decursul anului 1898 și alte momente de însemnate.

4. Influența, ce o au corurile asupra creșterii religioase-morale a poporului din comună și asupra culturii sale în general;

care gen de muzică este mai acomodat spiritului poporului și cari piese se studiază mai ușor și au efect mai mare asupra inimii sale.

Toate aceste date, dar mai ales cele de sub p. 1, 3 și 4 rog să fiă cât se poate de amănunțite și să mi-se trimită cu posta cel mult până la sfârșitul lunii Maiu a. c., pentru-ca astfel să am timp destul de ale arcaja și ale tipări până în Septevre a acestui an.

Poate că datele cerute de mine se vor părea prea multe, unele chiar de prisos; însemnătatea lor însă se va putea vedea mai bine, când anuarul va fi gata, ear munca și sacrificiul, ce trebuie să pună fiecare pentru a aduna pe cât e posibil aceste date, va fi de sigur foarte mică față de scopul bun, ce se intenționează prin lucrarea planuită. Și nu mă îndoiesc că mai ales st. d. n. i. dirigenți de coruri, cari în această calitate aduc sacrificii foarte mari pe altarul culturii musicale a poporului nostru, vor grăbi a-mi trimite cât mai curând datele înșirate mai sus. Trebuie să aducem cu toții sacrificii, când e vorba de lucruri, cari privesc progresul cultural al nostru în general.

Și în această deplină convingere termin apelul meu, dorind ca el să aște răsunet în inimile tuturor celor chemați!

Brașov, 4/16 April 1899.

Timotei Popovici
prof. de mus. la gimn. rom.

Chestiuni bisericești.

Din protopresbiteratul Vêrșetului.

Sub acest titlu se ocupă un „Român și creștin bun” în numerii 65, 66, 68 și 69 al „Tribunei” din Sibiu cu stările din protopresbiteratul Vêrșetului, pe cari le înfățișază publicului cetitor în colorile cele mai negre.

Cu deosebire persoana subscrisului și stă în cale dlu' corespondent. Eu sunt persoana grata a Consistorului diecesan. Ca atare grijesc numai și numai de interesele mele familiare cu desconsiderarea legilor din vigoare și în detrimentul protopresbiteratului.

Dacă învinuirile cuprinse în corespondența numită sunt adevărate, atunci este datorința aceluia, cari îndemnați se simt a apăra interesele bisericești, să meargă cu ele înaintea Consistorului diecesan și dacă acolo ar fi desconsiderate, înaintea Consistorului metropolitan, eventual înaintea sinodului eparchial și chiar înaintea măritului congres național bisericesc.

IOAN AXENTE SEVER.

Bărbatul care—după lăncu—ocupă locul cel mai glorios în istoria revoluției de acum cinci-zeci-de ani, Axente, s'a născut în Frâua la 1821, și după ce și făcu studiile în Transilvania trecu ca prof. în România, unde tsbucnind revoluția se puse în serviciul guvernului provisoriu care l'numi mai întâiu comisar de propagandă în Ilfov și apoi în Oltenia. Se întoarce apoi în Ardeal unde pretutindeni și aproape în toate luptele glorioase îl aflăm. După înarmarea gloatelor, Axente fiind numit prefect de legiune, luptă cu adevărat eroism la apărarea Munților Apusenți Punctul culminant al gloriei sale a fost Aiudul și Alba Iulia — în seara zilei de 8 Ianuarie 49, Axente pleacă în contra Aiudului care fiind incendiat de o mână rău-făcătoare, cade până în pământ pradă flăcărilor și așa Românii își răsună groasnic în contra suferințelor de veacuri Chemat în ajutorul Albei Julii de către imperiul când insurecții înconjurată fortăreața, Axente cu 800 oameni, sparge rindurile dușmanilor și intră în cetate, încercă apoi despresurarea cetății fără succes, de oare ce imperiul îl înșelăsă răgăduindu-l că-l vor urma în întreprindere. Totuși lupta dela Alba Julia e una din cele mai glorioase. După restabilirea ordinii Axente fu arestat și dus la Sibiu improcesuat fiind pentru incendiarea Aiudului; fu pus însă în libertate, neafiându-se vinovat, pentru aceea nici astăzi încă dușmanii noștri nu încetă cu acușările cele mai grele în contra sa. I se oferiră decorații împărătești, dar ea și lăncu le-a refuzat cerind drepturi naționale, iar nu decorațiuni. Azi trăește retras în Brașov, luând parte activă la acțiunile politice naționale și la mișcările culturale din Ardeal.

„Câmpul Libertății”.

Aceasta ar fi calea pe carea se pot îndrepta neajunsurile și scăderile din biserică.

Se vede însă că dl un „Român și creștin bun” a preferit altă cale, calea jurnalistică, pentru-ca publicul cetitor nu prea poate constata adevărul ori neadevrul celor scrise în ziare și apoi pentru că pe calea aceasta cărbunele stins mânjește ce a atins.

Și apoi la adicăte, ce? Dacă în biserică s'erbă se pot ataca prelații unii pe alții, de ce numai noi să rămânem neactivi, de ce noi Românii să nu putem ataca pe un administrator protopresbiteral și un Consistor diecesan?

Probabil că în modul acesta va fi resonat dl corespondent al „Tribunei” cu cei doi consoți de principii și i din Vêrșet, când, în corespondența sa amintită mi aruncă în față o grămadă de învinuiri, cu deosebire însă că:

În parochia de frunte din Săm Ianăș aș fi ales de capelan pe un nepot al meu, care nu poate avea calificarea pentru parochia de frunte.

Este adevărat, că în parochia aceasta s'a ales de capelan un nepot nu al meu, ci al repansatei mele soții, care posedă calificarea numai pentru parochia de a doua clasă.

Eu așa am auzit, că dl corespondent stă destul de aproape de „Foia diecesană”. Nu știe deci d-sa că pentru îndeplinirea acestui post de capelan s'a publicat concurs în mai multe rânduri fără ca să se fi însinuat atare concurent calificat? Nu știe d-sa că din cauza aceasta, precum și din considerarea, că preotul din Săm Ianăș este așa de surd de nu mai poate liturgisi, V. Consistor a permis și teologilor cu calificare pentru parochia de clasa a doua, să recurgă la acest post?

Sunt încredințat că dl corespondent are deplină cunoștință despre toate aceste, dar — protopopiatul Vêrșetului e vacant și îndeplinirea lui se prea întârzie, de aceea... Consistorul e vinovat, că permite favoritul său astfel de lucruri ilegale.

Mă învinuiește mai departe dl corespondent, că la parochia de frunte din Mărghitamare am așezat pe ginerile mele de preot care trage și plată de calichet pentru catichisarea din Vêrșet și plata de administrator al bunului diecesan din Mărghitamare s'a cumpărat la propunerea mea.

Alegerea ginerelui meu Iuliu Iorgoviciu de preot în Mărghitamare s'a făcut sub conducerea fiertatului protopop Ioan Popoviciu, și nu sub conducerea mea. Este doară vre-o crimă aceasta? S'a făcut comunei

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI”.

Distracțiuni.

Negru împărat.

Să n'ajungă soarele cu picioarele și luna cu mâna și fușteii cu mblăceii, da și nu mă înșă sfinți de urechi cu dinții*) de nu voiu spune-o poveste cum n'a fost nici să nu dea Dumnezeu să mai fie de-acum până'n vecie. Amin! și-o cantă de vin și'un astupuș de pogace în gurița cui nu tace, ca să povestesc în pace.

A stat un împărat, Negru împărat, ce-a avut palat frumos afumat... și-a avut stăpânirea — în marginea lumii — de lătur de sat peste un neam de oameni mândri și frumoși ca funinginea din coș...; împărat cu capul mare câtui fundul de căldare, pe pept și 'n spate cu mitălii late din petece aruncate; împărat vestit de foame, câtui earna mai tot treaz... la bătaii sprinten de fugă... ca epurii de viteaz...

Cum se vede a fost un țigan. numa țiganul n'a fost singur, a mai avut și-o pacoste de țigană schitace și curătea să-ți întăreț pruncii cu ea...; da o mai avut și niște prunci purdeți fără acuma n'am nimica cu

*) blăstem țigănesc.

ei până de altă dată, o plăcintă cu răbdare peste gură-i bată! ci măntore la dada lor, batăl muchea de topor...

Puii moșului, să nu vă luați după gura mea, că ea lepetește multe rele, bune, dar firul povestii tot napoi rămâne.

Intr'o zi de vară, un Român aduce Țiganului o coasă de tocmit. Țiganului îi păru bine de ea și nu să știe lipsa omului de lucru, unde, nu îndreaptă coasă pe ileu, îi face o teacă din scoarță de salcă, o leagă p'angă el, drace mite c'o cureauă de teiu și cine-i domn cu sabie!? Țiganul, care se duce dinapoia cortului și boreț dă a tăia pe cucute zicând: așa vor cădea dușmanii năntea mea ca cucutele estea... Ținețivă Român! nu glumă. Da inde să știu să m'a scund, că mă bătui focu meu?... Mi groază să și povestesc mai departe, să nu care cumva să m'audă. Tăceți, numa 'necet!

După aceea prinsă pe murgul cel ținut în spate cu coastele numărate... se sui pe el și pleacă la cealaltă țigan să le arete cum stau armele de bine.

Mergând pe cale, dă a se uita pe dreapta și văzându-și pèrul negru încrețit și uns de scipea, căpăta voie și zise: da aș putea fi un birou!

Maî mergând o leacă, eară caută spre stânga și zise: da aș putea fi și'un

solgăbiru! Și mai văzându-se călăreț cu sabie, se îmbărbăta și mai și: da decum se nu pot fi solgăbiru, puterea-aș fi și împărat! cum e zisa: împărat cu teiu legat, Negru împărat.

Un păstor din întâmplare sta în dunga drumului și rîzînd asculta șofrenele țigănești. Țiganul cum ce-l vede strigă din puteri: ce șezi omule în calea mea, că calul nu-l pot ține ca să nu sboare pe tine, să te facă tot sfărime...?

— Dapu mă rog la înălțatu împărat, nu mă dosădi așa de tare, că eu ts un biet de orb, ce nu văd, numai aud. Stau de aceea înaintea Măriei tale, c'am auzit că pèrul înălțatului împărat ar fi bun de leac pentru ochi și mă rog frumos să faci bine să-mi lași pèrul să m'așting cu el pe ochi, doară m'ași tămădi...

— Dapu di pè ce mă cunoști tu, mă, 'os înălțatu împărat, dacă nu mă vezi?

Te cunosc, înălțate împărate, pe tropotul cailor... pe zăraiu armelor...

No, vină de mîi orbule, că văd că mă cunoști și-ți aștinge pèrul meu de ochi pentru vindec.

Pècurariul s'apropie pipăind după pèrul împărate, până ce îl nimere și dă apoi a se șterge cu el la ochi.

Măria Sa văzându-se în atâta cinste, n'avea vorbe de bucurie, în vreme ce

pècurarul cu temere își atinge smerit pèrul de ochi.

Și văzînd Negru împărat, că pècurarul numai de virful pèrului s'atinge, îi zise în glas de poruncă: da prinde mai de tot, mîi, că-i mai cu leac!... Prindă da, gândea în sine, să se vindece omenește dacă el e cel dintîiu supus al împărăției mele, nefindu-i nici în pragul gândului că ce rășas are să tragă pentru bunătatea sa.

Pe renume pèrul a fost cu leac că pècurarul cum l'a înfășurat după mână... cum l-ee deschiseră ochii și ca semn de mulțumită înălțatului împărat pentru leac îl trase jos de pe cal și îl floceși coala, știți voi puii moșului cum se floceșesc toți împărații și căpeteniile țiganilor.

Scăpat de cinstea orbului, țiganul o luă la fugă nici îndrêț să și caute. În fugă dă de un alt Român, care văzându-l floceșit și sângerat îl întrebă, ce a pățit și unde ține.

— Dapu nu mă cunoști tu de pe ludaie că eu vin dela bătaie...? răspunsă țiganul spărios.

— Că bine zici, măi țigane, da cu ce să băteau acolo?

— O nu știi tu cum-i acolo, cu ce se bat? Tot cu lingurile peste cap... Vezi, ia! și sângele asta-i tot din ei, din dușmanii cei răi.

ori cutărui recurent vr'o nedreptate prin alegerea unui teolog absolut cu calificatiune recerută? Sau doar membrii familiei mele sunt eschiși dela parochiile din protopresbiterat? Știe dl corespondent că parochia din Mărghița-mare eu am înființat—cu mari jertfe și necazuri și că ginerile meu a trebuit să servească acolo trei ani de zile fără sesiune parochială, numai pe lângă o stolă foarte moderată și bir?

Altecum abia cred că în întregul protopopiat s'ar afla cineva, care să aibă ceva în contra acestei așezări în mod legal a ginerelui meu în Mărghița mare, afară doară de consoții de principiu ai d'ui corespondent din Vêrșeș.

Ca la propunerea mea a cumpărat V. Consistor din Caransebeș, bunul din Mărghița-mare este adevărat. Prin aceasta însă așa cred, că nu s'a comis ilegalitate nici s'a făcut diecesei vre-o scădere. Din contră, prin cumpărarea acestui bun diecesa a profitat numai, căci în loc de 4—5 %, ce le căpăta după capitalele elocute pe la casele de păstrare, astăzi bunul din întrebare îi aduce șapte procente sigure.

Referitor la postul de catichet din Vêrșeș eu așa știu, că ginerile meu merge în toată săptămâna odată la catichisație, precum îi prescrie ordinațiunea consistorială.

Cumcă catichisațiunea lasă mult de dorit între asemenea împrejurări, o știu cu toții. Dar' ce să facem dacă nu avem mijloace să așezăm în Vêrșeș un catichet definitiv și stabil, ear' preot român nu avem acolo, căruia să i-se concreeadă catichisarea.

Și vina că nu avem în Vêrșeș preot român și parochie română cine o poartă? Dl corespondent susține că V. Consistor e de vină, pentru că a pus la dosar petițiile intrate în cauza aceasta, de dragul nu știu cui.

Mihailu Iulia
adm. protopp.

(Finea va urma în numărul viitor dublu)

Dela Bistrița.

Averile grănițerești în primejdie. — Ce fac Sași cu pădurile lor? — Dar Românii? — Un sfat și o dorință.

Cetind în foile românești din zilele trecute că averile grănițerești atât cele din comitatul Caraș-Severin cât și ale grănițeri-

lor Năsăudenii care sunt aproape pierdute, se află în mare primejdie, nu se poate trece cu vederea de a nu aminti, că în urma articolului de lege XIX din anul 1898 care cu prima lui a. c. va intra în putere de drept, nu numai amintirile averi grănițerești fără toate averile, respective toate pădurile comunale, bisericicești, a foștilor iobagi, precum și a altor corporațiuni, se află în mare primejdie; și aceea cu atât mai mult, fiindcă legea din vorbă în urma căreia toate pădurile se vor lua sub administrația statului, e atât de mesteșugit înărită, încât bieții proprietari de păduri în urma multor șicanări ce le prevestește aceasta lege, în cel mai scurt timp vor fi siliți a ceda pădurile cu totul statului.

Văzind comunele săsești mai bogate de păduri din comitatul Bistrița-Năsăud că statul vrea a le lua toate pădurile sub administrația statului, încă înainte de aceasta cu 2 ani au început a-și exploata pădurile în așa mare măsură, încât în întreg comitatul abia se mai poate afla vreo comună săsească care în timpul d'ui urmă să nu se fi abatut dela planul de economisare.

Și bine fac acelea comune care își exploatează pădurile cu atâta iuteală și le prefac în alte averi comunale peste care și în viitor să poată dispune, pentru-că și grănițerilor Năsăudenii multe li-s'au fâgăduit până ce au fost trași pe sfoară, de s'au dat pădurile sub administrația statului, însă astăzi nu e destul că speșele de administrație trec peste 50.000 fl. la an, țără bieților Năsăudenii respective grănițeri li-se impun cu deasila și clădiri de căi ferate în contul pădurilor, iar direcțiunea silvanală din Bistrița încredințată cu administrarea pădurilor grănițerești numai în zilele trecute a scris concurs pentru edificarea unui palat silvanal (erdészeti palota) cu 150.000 fl care când va fi gata desigur va costa d'este 200.000 fl. cu mobilar cu tot, însă cu toate aceste grănițeri Năsăudenii sunt atât de cuceriți din partea celor dela putere, încât cei care și ridică vocea spre apărarea averilor grănițerești sunt mai rari ca corbișii cei albi, și deși în zilele trecute s'au ridicat ceva protețe contra proiectatei căi ferate pe Someș, și a altor nedreptăți ce li-s'ar face grănițerilor, acelea proteste șgomotoase n'au fost numai spre apărarea averilor grănițerești fără în cea mai mare parte au fost spre a-și răsbuna contra faimosului Ciocan pentru că a intervenit pe lângă ministrul Wlassics pentru denumirea unui negrițer în postul de director la gimnasiul din Năsăud.

Va să zică: Domnii grănițeri Năsăudenii deși văd că aproape toate le sunt pierdute totuși puterea din mână n'ar lăsa-o bu-

curoși și pentru că noul director nu e de origină grănițer fără e un individ dela țară, atâta șgomot să face încât nici când li-s'au pus firmă maghiară la gimnasiu nu sa făcut.

Pentru clădirea unui palat de justiție în Bistrița ministrul de justiție a conces 300.000 fl. și dacă autoritățile orășenești vor hotărî cedarea unui loc potrivit pentru edificarea unui palat, apoi edificarea încă în în anul viitor se va începe.

Fiind-că întră românii greco-catolici din Bistrița se află și vre-o 50—60 familii gr. orientali consistorul archidieceșan gr. or. din Sibiu a decis sistemizarea unei parochie gr. or. în Bistrița.

Cât pentru demisionarea cabinetului, Domnului Sturdza, nouă Bistrițenilor ne poate părea foarte bine, însă nu pentru că doar am cunoaște prea deplin trecutul politic al domnului Sturdza, fără pentru-că avem sperare că foile din Sibiu respective cel puțin acuma după demisionarea dlui Sturdza se vor putea ocupa puțin și cu plângerile noastre locale, că rora până acuma nici când nu li-sau dat loc ba de multe ori nici barem odată n'am meritat să ni-să răspundă în posta redacțiunii că din ce cauză nu ni-se publică corespondențele referitoare la stările regretabile sociale din Bistrița.

Fac rău gazetele românești că corespondențele, respective plângerile referitoare la stările regretabile sociale scrise de meseriașii țărani, sau alți indivizi mai de a doua mână nu le publică, pentru-că prin aceasta nu numai că nu se combat și stîrpește relele de care suferă societatea română în multe centre românești, fără publicul cel mare cetitor văzind că foile românești sunt cu nepăsare de plângerile lui, își perde voia și de cetit și urmarea e că nu se prea inbulzesc a abona foile românești și exemplul îl avem tocmai în Bistrița: înainte de aceasta cu 3—4 ani când în fruntea foilor din Sibiu stau oameni nepărtinitori publicându-se toate corespondențele scrise obiectiv și nepreocupate. Foia Poporului avea în Bistrița peste 30 abonenți, pe când astăzi abia dispune de 4—5 abonenți.

Gurile rele vorbesc că ținerea adunării generale a Asociațiunii române pentru aceea n'a fost primită în Bistrița, pentru-că comitetul central, al Asociațiunii la împărțirea stipendiilor nu e cu destulă băgare de samă și stipendiile și ajutoarele în cea mai mare parte numai celor privilegiați se dau.

Vinătorul.

lipsă și scăpătăciune, ci din potrivă o uliță întreagă aproape de mitropolie era plină numai de acareturi și de casele țiganilor, zestrea jupăneșei Galiței. D'apoi moșii întinse, de pornia dimineața la hotar și ajungea la celalalt hotar numai când toacă popa de vecernie.

Plânse cât plânse jupăneasa Galița după dlui boerul, dar și lacrimile se sfârșese ca totul pe lume. Și apoi dragostea de mamă vindecă rana sufletului soției. Și mai mult iubia copilul său si Todirel crescuse încet, fără zor, dar deștept, sănătos și fericit.

Se uită cu grije jupăneasa Galița în fiecare sară după-ce adormia dragul de plodet la ghemul nășdrăvancei, să vadă de nu s'a deșirat prea mult din ața de aur. Apoi ori cât n'ar zori să treacă ziua și noaptea, ele tot trec și cu ele se tot strânge funia motoloc la parul vieții. Și zi și noaptea trecute în alintări și desmerdări numai ce destrămau din firul de aur al ghemului. Greu e pentru o mamă să nu și mângăie copilul. Jupăneasa Galița se îngrozia văzând cum dragostea ei nu sporește ghemul.

*

Trecură încetinel, numărate pe desmerdări zlele copilăriei lui Todirel. Ghemul stătea ascuns în fundul supatului într'un

Invățătorești.

D'ale invățătorilor din Bănat.

Invățătorii din tractul Orăvița s'au întrunit în ședința despărțământului în 8/20 a curentei în școala din Orăvița-rom. Au luat parte și oaspeți, iubitori de școală: dl profesor Dr. Petru Barbu din Caransebeș, dl protopop Al. P. Popovici și V. Poruțiu, Dr. P. Cornean, Dr. I. Nedelcu, Balt. Muntean, avocatul, precum și alți numeroși inteligenți și popor.

Primul și cel mai interesant punct din program a fost „Prelegerea practică din limba română” susținută de inteligentul nostru coleg George Jianu, care atât practice cât și teoretice, după demiterea școlărilor, n'a arătat și recomandat calea cea mai ușoară, adică calea elementară și nu pe cea științifică, pe care așezând didactica limbii materne, să dedăm copil încă din clasa primă a judeca bine, și a-și exprima gândul în cercul inteligenței lor atât prin vorbă, cât și prin scriere. Ca să înșir aci motivele incontestabile ale prelegătorului, fiind aceasta o temă de specialitate, mă mărginesc a relata cetitorilor numai, că dl G. Jianu, ținându-se strict de maxima neamțului: „Mehr stilisieren, als gramatisieren!” ne-a uimit cu rezultatul D-sale din școală. În clasa I. deja încep băieții a se îndelețnici independent cu reflexia gândirii lor naturale atât prin exerciții verbale și în scris. Astfel lărgindu-le treptat cercul inteligenței prin combinațiunile naturale, nesubjugate de valoarea materială a subiectului, elevii din clasa ultimă (a VI.) vorbesc corect românește și scriu corect românește și corect epistole, adevăruri etc. Interesant este modul, cum elevii înșiși se ocupă unii pe alții sub conducerea învățătorului.

Având copil odată capacitatea reflexiunii, ușor li se poate preda cu succes ori-ce lecție din celelalte obiecte. Forța aceasta o putem admite cu drept cuvânt de cheia învățământului primar și nu memorisarea

ciorap de mătasă și de cât să-i mai cheltuiască ața de aur, jupăneasa Galița desmerdă băiatul, mai rar.

Dar când o veni vremea dorului, de altfel de desmerdări decât ale mamei, ce s'o face, ce s'o întempla cu ghemul de ciorap? se gândia tremurând de groază buna mamă.

Și din nenorocire pentru Todirel, D-zeu îi lua și pe mama atunci când tocmai mai mare nevoie avea de sfatul ei.

Abia dusesse la groapă cu lacrimi cât bobul pe maică-sa, și băiatul, care acum era de vre-o 18 ani, remas stăpân pe averi, dete într'o zi de căți-va ciorapi pe cari jupăneasa Galița îi făcuse chișche îngemfate de galbeni ferecați adunați de cumintenia d'ensei cu gând bun pentru Todirel.

Cât bagă flăcăiașul mâna în ciorapii cu galbeni, numai ce sbucni din ciorap unde era motolită și strechea tineretelor și unde mi l înhăța pe băiat... Apoi ce nu și simțea el mijind pufoșorul auriu de asupra buzei? Ce zor mare pe copilandru doar o ajunge flăcău! Cum își trage tuleile de deasupra buzelor, doar le o aduce să semene a musteți! Ba merge de două ori pe săptămână la barbierie să-i rază barba

cu niște ochi mari ca smaragdurile din surguciu domnesc...

Da încă la botez ce mai s'erbătoare, ce mai cumetrie! Nașă venit-a neașteptată o zină nășdrăvană, care drept dar de cumetrie lăsat'a în leagănul de mătăsă al pruncului un ghem mare cu fire de aur și a zis logofeteșei Galiței: „Iacă ghem de viață lungă și fericită pentru Todirel finul meu. Vezi de nu l'da să-l depene iute căud s'o face măricel, că firele de aur acoper fire de argint și firele de argint sunt pe d'asupra firelor de fer și de o sfârși repede firele de aur să nu dea zor și la cele de argint, că tot firu care are capet de începere are și capet de sfârșit și vai de omul care dă de firele de fer. Fericirea pe lumea noastră stă în cumintenia și potoleala cu care ficine își deapănă zilnic ghemul vieții.”

— Așa e treaba? gândi logofeteasa Galița; apoi las' pe mine, o să ascund ghemul lui Todirel de n'o putea bătețelului să deșire din ața de aur doar de, i o ajunge măcar pe 100 de ani.

Și așa făcu cum zise buna mamă, chiar și după-ce soarta o lipsi de dlui boerul logofet și rămăsese în văduvie grea.

Era grea văduvia, nu pentru-că doară boerul logofet ar fi lăsat jupăneasa lui în

— Da'n tine cu ce dădeau, fârtate? . . .
— În mine dădeau, c'o nuia de care trag boii în ea...

Ajuns la celalți țigani, țiganul nostru se pusă a le povesti: auziți, morși! Luați seama, că unde-i calea mai cotită acoalea-i iearba tupită... și p'urul năștatului împărat e tot pale din jos de cale...!

Trageți-mă de ureche dac'o mai avea păreche!

Românul Bortos.

Ghemul vieții.

— Legendă. —

Mult și cu răvnă caldă s'a rugat la icoana Maicei Domnului dela Sărindar jupăneasa Galița să-i dăruiască Dzeu un fat frumos, de pe soare să te poți uita, iar la d'ensul ba! Câte făclii albe ca ghiocelii, cu pecețea din cherhanana *) (fabrica) Episcopiei n'a aprins la sfânta icoană marea logofeteasă Galița...

Și i-a dăruit sfânta Născătoare de Dzeu un copil după pofța inimii, frumos ca dl Hristos, cu p'urul de aur creș, cu gurița cât pecetea cea mică dela inelul lui Vodă și

*) În secolul trecut pe locul Ateneului era mitoc de episcopie și prima fabrică de luminări de ceară abia monopolisată în favoarea episcopiei.

lecturilor din școala veche. — Pe baza aceasta am și dorit să ni se prezenteze la concursul Reuniunii un manual de limba română.

Pe cât ne bucurăm până acum de cunoștințele și mercurile frumoase ale simpatiei Ghazja, pe atât îl vom și de acum aprecia și ca învățător în școală.

În punctul manualului distinsul învățător dl. Traian Lința încă ne-a cercuit recunoștința cu operatul său, ce s'a adădat la procesul verbal. Ear' în chestia ortografiei, discutată cu mult interes din partea membrilor, s'a primit principiul unificării pe baza pur fonetică combinate în operatul dlui I. Trăila: „Despre grația și ortografia română”.

Peste tot adunarea a decurs într'un mod demn de reputația la care a ajuns despărțământul nostru sub presiunea dlui Trăila, care și în viața publică, la toate ocaziunile, sprijinește învățătoria.

Colegul.

D'ale învățătorilor din Diecesă.

Despărțământul protoprotosăteral *Chişineu* al reuniunii învățătorilor români dela școlile confessionale ortodoxe din protopopiatul aradine 1—VII, s'a ținut adunarea sa anuală de primăvară la 6/18 Aprilie a. e. în localitatea școlii confessionale române ort. din *B. Ciaba* (cott. Bichș).

După obștina invocarea a Duhului Sânt celebrată de vrednicul preot din Otlaca, George Turic — cu toții am plecat spre școală, unde, conform programului adunării confraților Iustin Moroșan a început a prezenta din obiectele prezente.

Ce e drept prelegerea a decurs în limba maghiară. (Destul de rău și de trist. *Red*). Dar nu e mirare, de-oare-ce elementul românesc aici atât de neînsemnat — presărat prin acestea orașe situate așa zicând la extremitatea românismului și prin urmare absorbit fiind de masa străină — e aproape imposibil ca să-și poată vorbi măcar într'un mod sălăcit limba sa maternă. Și e un ce natural aceasta, căci și legea firii ne spune, demonstră, că o putere mai mică nu poate să perție unei puteri mai mari. Dar să nu comit digresione! După ce prelegerea se încheie — elevii în ordine esemplară se trimit acasă.

Acum încăruntul dar neobositul nostru președinte despărțământual: Ioan Volentir, într'un discurs avântat, arătând ținta de căpetenie a învățământului nostru elementar

că a arzi să crește mai iute după brici; ba cere să i dea perțel doar s'o îngroșatulele. Neînțeleptul băiat nu pricepe șirtenia naturii, care la ne împinge să ne cheltuim cât mai iute viața, doar vom face loc altora.

Sătern care își mărâncă copiii, n'a în cetate de a trăi. El este jupăneasa natură, care pârădnica își face o jucare de a ne naște, a ne da zor să creștem, să îmbătrânim și hop ne laghite.

Ciorapii, chiștele cu galbeni se deșeartă unu după altu. Nu e soc fără fond, necum un ciorap. Dar ce mai Zăfeturii! Ce mai saluri iudice la brăul și la capul lui Todirel. Ce mai blanți de samur împărătești, ce mai bagăne cu roți aurite, ce mai cai arăpești, ce mai juvaere soți și stele, ce mai ospețe și prasnice și mai ales ce mai pupături de ochi albaștri, negri, verzi, căprui. Nicl Sultanul nu buicea mai în buzăr decât Todirel. Cargea viața ca aurul pe șcheab la tarapanaua împărătească. Numai Mănișorii peste tot în calea vieții...

De ce, boșna se ține cu cheltuiala. După galbenii din ciorapi. Todirel vădu unu după altu acareturile din strada jupăneșei Calice.

Iar ce cheltuia mai cu zor Todirel, fu ghemul vieții, într'o zi mai scotocod prin

confesional nu altcum și marea importanță ce le adă întrunirile noastre în asemenea adunări — declară ședința resp. adunarea de deschisă!

Conform programului urmează citirea listei membrilor respective apelul nominal și cu excepțiunea a lor 5—6 se constată a fi preșenți toți membrii, ear ca oaspe Rev. preot G. Turic din Otlaca. Președintele acun provoacă pe cei de față a-și da opiniunea asupra prelegerei conmembrului Moroșan.

După o discuție mai lungă, prelegerea colegului Moroșan se declară — de satisfăcătoare. Și confrații Moroșan — desipășid pe areza de luptă a învățământului numai acu de puțin timp — totuși ni a arătat că nu e în urma altora. Și suntem în credința că cu altă ocaziune, în viitor, ne va satisfăce și mai mult, de care-ce încontestabil e aforismul: „Exemplum facit magistrum”. (Mai ales în limba română să arate progreș *Red*)

Cât pentru designarea locului pentru adunarea de toamnă — se decide Chișineul.

În fine la orele 11 și 3/4 antemeridiane adunarea s'a declarat de închisă. A urmat apoi prânzul comun. Acesta a fost la casa smpaticului și ospitalului preot localnic, Victor Popovici, carele n'a cruțat nici o osteneală într'u provăderea noastră cu ceea ce trebuincioase, pentru ce să primească mulțăminta noastră și pe aceasta cale! Am cătorit și dătarim recunoștința acestui vrednic preot, carele cu ocaziunea întrunirilor noastre nu odată am avut norocirea de a vedea în mijlocul nostru.

Îndatinatele toate n'au lipsit nici aci!

Socodor, la 8/20 Aprilie 1899.

Ioan Crișianu,
învățător ortodox.

PARTEA ECONOMICĂ.

„Grădina de legume”.

— Dar de seamă —

Plin de iubire față de poporul seu, dl. Ioan F. Negruț, profesor la preparandă din Blaj, e unul din acei puținți bunți ai noștri, care orele libere nu și le petrece în cafenea, în distracții costisitoare și nesănătoase, ci pleacă la sate, ca să dea povești, ce și cum să lucreze țeranul și țeranca noastră, ca mai ușor să i fie traiul vieții.

Dia priljul ținerii adunării generale a despărțământului XI (Blaj) al „Asociațiunii” adunare, care s'a ținut în Iulie anul trecut

sipetel mesii, că doar o mai da de vreme un ciorap cu bani, dete de ciorapul cu ghemul năsdărancei.

— N fi asta? se întrebă Todirel, luând în mână un ohem de ață de fer.

Un glas ce de sub pământ răspunde la întrebarea făcăului: „Neorocitu-le, e ghemul vieții tale. Ai cheltuit, ai risipit firele de argint... Vezi ce ția rămas pe ghem.

Todirel văzu risipindu-se ca fumul suflat de vânt toate fericirile vieții. Cămătarii îi luară tot, și judecata lui Vodă după legile țerii, la cererea cămătarilor, cari rămăseă încă neplătii, îl aruncă la puscărie, ear' ulița jupăneșei Calicei de atunci se numi Caliceii, căci calic rămăse neînțeleptul Todirel, care bolnăvit în temnița de rău traiu, se alese cu o mână și un picior paralizat de nu mai putea să-și câștige hrana de toate zilele, măcar ca slugă la slugile îmbogățite ale jupăneșei Calice.

Feciorii, nu deșirați ca Todirel ghemul vieții voastre cu zor și necumintenie!

București.

V. A. Urechii.

în comuna învecinată Blujului, Vesa, dl. Negruț a ținut o conferință despre „Grădina de legume”. Conferința, un mănunchi de povește țeranilor și țerancelor noastre, s'a tipărit mai întâiu în foaia bisericească din Blaj, în „Unirea” și s'a tipărit și osebit. Cartea care se poate cumpăra de la librăria archidieceșană din Blaj nu costă de cât 20 cr. plus 3 cr. porto.

La începutul cărțicelei se dau îndrumări și învățături că pentru ce e bine să se lucre grădina și să nu fie plină de urzici și cucute. Arată apoi cari sunt acele legumi, de care plugarul nostru are zilnică trebuință și pe care vînzându-le și-ar putea câștiga mai multe parale, ear' la urmă se dau povește cum să se facă sēmēnatul legumelor, cum să se lucre și să se îngrijească legumele sēmēnate.

Toate poveștele ce se dau sunt, isvorite dintr'o inimă caldă românească și trebuie să o recunoaștem, sfaturile îi sunt foarte potrivite, căci prea s'a încuibat la țerancele noastre prostul obicei de a pleca, în Ardeal la sășoici, ear' în părțile urgurene la șvaboici, pentru câte o ceapă sau o căpățină de curechiu, ear' grădinile stau pustii și pe lângă că nici ochiului nu-ți procură nici o plăcere dar' rămăne pământul nefolosit, ear' țeranca e silită să cheltucască din singurul venit al bărbatului, venit care nu se scoate de cât din bucate și earășii din bucate, ear' copii cu cari s'ar putea săvîrși foarte ușor lucrul grădinăritului umbra haimana pe cele ulițe și când nu fac tocuri ce pimejduesc satele, sigur fac alte blăstēmări.

Dintre legumi, dl. Negruț a dat mai mare însemnătate acelor de care țeranul zilnic are trebuință, cum sunt: curechiul, cărălabele, morcovii, părănjeii, păstărnacul, ridichile, țelțul, sălata, fasolea, bobul, masărea, lintea, ceapa, aiul, crumpenile, paradeisele, ardeii și altele multe.

La fiecare soi de legume se dau povește cum trebuie să se pregătească locul, cum se seamănă, îngrijește și cultivă. Se dă apoi prețul fiecărui soi, ca să știe cetitorii cât costă sēmēnta și de unde se poate cumpăra. Dl. Negruț dă și numele a douē firme: Edmund Mauthner din Budapeșta și Vilhelm Mühle din Timișoara.

Aceste douē firme pot fi bune, numai că țeranii noștri cu greu se pun în legătură cu ele. De aceea mai bine ar fi ca cele vre-o câteva Societăți de consum, câte le avem, să se îndeletnicească mai cu dinadinsul cu vînzarea de sēmēnturi bune și ieftine. Țeranii noștri, căți mai cumpără sēmēnta, o cumpără nu din Pesta, ci de pe la firme neromâne din orașe și numai acela care a sēmēnat cândva ceva, știe, că sēmēnta cumpărată nu plătește nimic, fiind toată stricată.

La sfirșitul cărții ce se extinde pe 80 fețe se dau și chipurile la mai multe legume rari și bune, pe care dl. Negruț voește să le vadă în grădinile Românilor noștri de la sate și de prin suburbiile orașelor.

Limba în care e scrisă această carte e destul de la înțeles așa, că ori ce țeran va lua cartea în mână o va pricepe ușor.

Îndemnăm pe cetitorii noștri ca să o cumpere și rugăm și pe preoții și învățătorii, că dacă n'au vreme, ca să mai dea sfaturii țărănimii despre felul cum să se lucreze grădina, cel puțin să o îndemne ca să-și cumpere această carte atât de folositoare.

Sunt așa de rari cărțile de soiul acesta, încât dl. Negruț e vrednic de laudă pentru osteneala ce și-a luat-o, îmbogățind sēraca ne literatură economică cu o astfel de prețioasă carte.

Mănișor.

Sămēnatul legumilor.

Dacă voim, să avem legumi bune și frumoase, atunci să sēmēnăm numai sēmēnte bune și probate. Și fără strat cald putem avea legumi de timpuriu, așa, că sēmēnăm câteva straturi bine lucrate și gunoite în aceea parte a grădinii, ce se află în fața soarelui și carea e mai ferită de vînturile răii.

Locul acesta îl săpăm a doua oară, îndat ce s'a desghetat pământul. Aci sēmēnăm: ridichii de lună, ceapă, morcovii de vară, mazăre ș. a., și pe un noroc, punem și câte-va cuiburi de fasole și castraveți.

Ba unele legumi, cum sunt morcovii, petringei, păstrănachi se pot sēmēna și de toamna târziu; ear primăvara, cât de timpuriu, prin Martie, în mustul de zăpadă.

Fasolea, castraveții se seamănă un rînd mai de timpuriu și un rînd mai târziu; ear de regulă se sēmēnă numai pe la sfărșitul lui April, fiind că pier de receală.

Toată sēmēnta să se samene numai în șiruri. În un strat de 120 cm. vin 5—6 (brăzdute), ce le tragem pe lângă sfoară cu un părușet, sau cu o greblă grea cu colți. Ștraturile sēmēnate în șiruri se pot lucra mai bine, mai ușor, sunt mai frumoase și pentru ochi.

Sămēnta o astupăm cu dosul unei greble de lemn; ear cu o lopată sau cu un trăvălic mic de mână apăsăm puțin straturile.

Regula generală pentru toate sēmēntele e: pe fie care sēmēntă să fie numai de două ori atăta pământ, cât esto mărimea ei.

Dacă legumile au răsărit prea dese, atunci le rarim și plivim totodată.

Răsădirea.

Multe dintre legumile și plantele, ce cultivăm în grădin, numai așa cresc și se dezvoltă cum se cade, dacă le răsădim. Adecă după ce au crescut puțin pe stratul cald, sau în o parte mai călduroasă a grădinii și ferită de vînturile de primăvară, le smulgem de aci și le sădim în alt loc.

Răsădirea o facem totdeauna în rînd, pe sfoară. Depărtarea unui fir de celalt o hotărăște mărimea plantelor sau a legumilor, ce răsădim. Totdeauna însă e mai bine, să sădim mai rar, decât prea des.

Răsădul cel mai bun e cel cu fire scurte și groase. Răsădirea să se facă după ploac, sau când e timpul înorat. În pământul lutos însă nu-ți ertat să sădim, când acesta e prea moale, deoarece după ce se uscă strînge prea tare plantele, și astfel leguma nu poate crește sau se uscă chiar.

Dacă voim să răsădim înainte de ploac, atunci mai întâiu udăm bine resadnita, și numai după-ce pământul s'a muiat în deșajuns, numai atunci începem a smulge răsădul cu pământ cu tot. Firele apoi se desparte și sădesc.

De sine se înțelege, că pământul unde voim să sădim, trebuie să fie mai înainte pregătit, săpat adânc și măruntit.

La răsădul de curechiu, cărălabă, carfiol ș. a. retezăm atât răsădinele, cât și foile sau frunzele.

Răsădirea se face cu un pociumpaș (plantator) ascuțit de lemn sau de fer. Răsădul se așază cu răsădinele drept în jos, dar nu prea afund în pământ; împrejurul răsădiniilor se strînge puțin pământul cu degetele.

Când e de lipsă și pentru ca să se prindă mai bine răsădul și udăm bine îndată. Prinderea și creșterea răsădului se ajută mult, dacă se împrăștie printre fire țărăni de gunoii. Dacă îi prea cald peste zi, atunci acoperim cu frunze mari de burueni răsădul mai gungas. Răsădul se udă cu stropitoarea fără eiu.

Unele legumi cresc mai bine, dacă se sădesc amestecate. Așa d. e. sălata face căpățini mai frumoase, dacă o sădim printre curechi și cărălabă.

Din „Grădina de legume” de:

I. F. Negruțiu.

Știri economice.

Fabrică de zahăr în Panciova. După cum ni se scrie, în Panciova se plănuește ridicarea unei fabrici de zahăr. Plugarii noștri de priu acele părți ar face bine ca să se îndeletnicească mai mult cu cultura napilor de zahăr.

Deschidere de grădina publică

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public român din Arad și împrejurime că

în 6 Maiu st. n. adecă Sâmbătă

voiu deschide

grădina publică și moderna popicărie

a ospătăriei

„La omul sălbatec“ (A vademberhez)

La deschidere va cânta renumita capelă a lui

Toni Erdélyi—Ardelean.

M'am îngrijit de o cină excelentă, românească și ungu-rească, de beuturi curate și nici serviciul nu va fi mai pe jos articolilor serviți Dela întâiu Maiu vind vin excelent de Gyorok dela Mihàlik.

Rugându-mă de o cercetare cât se poate de numeroasă și de sprijinul onoratului public român din Arad și împrejurime

sunt cu deplin respect

323 1-2

Sziklai Adolf

Banca generală de asigurare mutuală.

„TRANSILVANIA“

(33) 84 —

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni :

1. în contra primejdiei de foc și de exploziuni; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile s. a. ;

2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum : asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslușiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Ciănad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II) precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vech, de asemenea la dorința anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși înși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4/0 4¹/₂ și 5%

pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de imprumut pe imobile și moșii 220 29—56

Szűcs F. Vilmos

ARAD, F6-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Se primesc comande pentru următoarele lucruri:

Circulare și prețuri-curente

NOTE

OPURI ȘI BROȘURI

Strada Aulich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“, A. P. Barcianu Arad

Strada Aulich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci

PLIOUR I

Invitări, cărți de vizită, anușarii fațebrale

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectuează prompt.